

Előfizetési árak:

Egy évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . 1 frt 50 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kurczaparti-utca 31. szám.
hova a lap szellemi részét
illető közlemények, előfize-
tési pénzek is küldendők.

SZENTESI LAP

POLITIKAI ÉS VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

Hirdetések árát

valamint nyilt-teri közlemé-
nyeket kiadó-hivatalunk mé-
ret szerint olesón számít.

Egyes példányok kaphatók:
nyomdánkban, Stark N. és
Untermüller E. könyvkben
számoneknt 5 krért,
Kéziratok vissza tartatnak.

Megjelenik hetenként háromszor:

vasárnap, szerdán és pénteken
a kor reggeli órákban.

Szerkesztésért felelős:
SIMA FERENCZ.

Lapunk megrendelhető:

a kiadó-hivatalban és lapkihordóink utján,
kik az előfizetési pénzeket is felvehetik.

Szabadon.

Immár Bartha Miklós szabad. A fájdalom könnyű átváltozhatnak szívárványfényben ragyogó örömkönnnyekké.

Mert különös az ember, a magyar ember. Örül a napfénynek, a virág nyilásának az eső áldásának; És örömben áradozik, boldogságban faldokol azért, mert egy hű fia, ki tollal, szívvel, ésszel, becsülettel, szegényen, jutuim nélkül egy emberöltőnyi időn át szolgálja a hazát, a nép érdekeit, az igazságot, a szabadságot; a ki csak azt gyűlöli, utálja és üldözi, a mi gaz, a mi alávaló: hogy ez az ember nincsen tömlöczben. Önzésünkben olyan rettenetes nagynak képzeljük magunkat, hogy a nap melegéről, a virág nyilásáról, az áldó esőről azt képzeljük, hogy az azokban megnyilatkozó természeti erők miérettünk mozgatják a világot. És lojalitásunkban olyan nagyon eltörpülünk, hogy a kegyelmi tényben megnyilatkozó természeti erőt elfeledjük igaz forrásában keresni: a z e g é s z n e m z e t k ö z é r z ű l e t é n e k i n p o z á n s m e g n y i l a t k o z á s á b a n .

Ilyenek vagyunk mi is, Bartha Miklós is. És állapotunk az, hogy a szemeinkbe gyűlő örömkönnnyecseppen keresztül nézve, egy ember feje körül képezi a dicsfényt a hamis sugártörés; azt a glóriát, mely a jobbait el nem hagyó n e m z e t fejére illik.

De jól van ez így. Csak hajtsuk meg a zászlót királyunk előtt, a ki ember, mert emberies. És vigasztalódjunk meg e perczen, hiszen oly nagy szüksége van vigasztalásra a magyarnak! . . .

*

Hogy is van csak a láncolat? Barthának tudomására jut egy aljas lélekviszár, mely hírlapi cikkben van ismertetve. Hírlapírói, hazafiúi kötöttsége e tényt tollának hatalmával megvilágítani, eszének tisztaságával mérlegelni, szívének elkeseredésével megbélyegezni. Es kit vonszolnak törvény elé? Azt e, ki e tényt állította és bizonyíthatva volna? Nem. Hanem azt, a ki a meg nem czáfolt igazságok alapján fölháborodásának kifejezést adott. Ki vádolja? Wekerle úr, a ki e cikkeken sem mint hivatalnok, sem mint ember érintve nem volt és a kiról Bartha határozottan kijelentette, hogy őt sérteni szándéka nem vala. S végre, ki itéli el? Az az esküdtbíróság, a mely e magánvádlónak ott, a tárgyaláson óvációt rendez.

Ennyi a legyatrulását az igazságunk perhorreskálta a magyar nemzet kétszázhuszezer aláírással, melyek kegyelm et esdenek a trónnál, ha mar nincs igazság a bírónál.

Es ebből megérthette volna a magyar kormány, a mely Bartha Miklóst meghurcoltatta, törvény elé állította, gyalázatos börtönre ítélte, hogy a nemzet többsége, melyre

oly sokszor hivatkoznak cinikus göggel, nem ért egyet az ilyen pribökséggel.

Nem értették meg, tovább mentek. Be-börtönözték.

Arra az orvosi véleményre számítottak-e mely azt mondja, hogy a börtönajtó örök re fog most becsukódni e beteg ember háta mögött? Vagy azt a reményt táplálták, hogy egy ember, a ki agyának megfeszített munkájával huszonöt esztendeig küzd a szabadsáért, mikor lelkének emoz ideáljától meg személyét is elvonják, eborult lélekkel fog zárandokolni az élve eltemetettek közé, a téboiydába? . . Nem tudjuk. De be-börtönözték, daczára, hogy ez eshetőségekre figyelmeztette voltak . .

Ekkoron pedig eljőve a király, es ki nem tőr el, hogy az ő nevében valakit lehóhroljanak, vagy megörjitsenek . .

Hát ez sem elég, hogy ellenük nyilatkozott a nemzet es ellenük tett uruk, a király?

Hát meddig tart még ez a véghetetlen szemérmelenség?

Mikor szűnnek meg már túrni a köpést alulról, a rugást felülről? . .

Szerencseje van Bánffy Dezsőnek, hogy csak a csendőrei szuronya által kivégzett névtelen nép martyromsága terheli még a lelkét. Mert a Bartha Miklóst megölt testéért, vagy eborított elméjéért földi bíró, a nép-fenség areopogja előtt is törvényt kell állania, az pedig hamar itél: . .

Lamberg, Latour . .

*

A király úgy szűletett, hogy neve a történelemé. Bartha Miklós úgy élt, hogy ugyane lapokon fényes hely vár az ő emlékének is. És mikor majd Kliónak itélőszéke a mindnyájan porrá váltak fölött itél, a mérleg serpenyőjében nagyot hibbant majd a kiszabadult Bartha Miklós nagy neve.

Dr. Ádám Endre.

A szegvári mandátum. Különös játéka a sorsnak, hogy a szegvári választó kerületben, a hol egyedül és kizárólag Ugron Gábor lehetett az az ellenzéki jelölt, aki a győzelem biztos tudatával mehetett a választási küzdelemben, nem Ugron az ellenzéki jelöltje, hanem Mülek Lajos és Uray Imre.

A távolállók ke véért, akik nem ismerik sem a kulisszadolgot, sem a szereplőket, állapítsuk meg a tényeket.

Mikor Helfy betegsége kezdetén a katasztrófa eshetőségéről kezdtek beszélni, a Helfypárt legbefolyásosabb vezérférfiai megjelentek Sima Ferencnél, mint a kerület párteinkénél és kifejezték óhajtasukat, hogy ha az öreg palatinus behunyja a szemét, Ugron Gábor lépjen föl a kerületben. Az illetők a Kossuth frakcióhoz tartoztak ugyan, de töredelmesen beismerték, hogy Ugronnak a parlamentben való jelenlétét az ország érdeke kívánja, mert az ő távollétében a függetlenségi

és 48-as párt a parlamentben csak árnyéka az ellenzéknek; olyan mint a testi lélek nélkül.

Hosszu hónapok teltek, s mikor Helfy szenvedéseinek véget vetett a halál, az illető vezérférfiai megújították idézett kijelentésüket. Csak annyit kértek, hogy — mivel nekik a Kossuthpárti választókat elő kell készíteni az Ugron zászlójához való csatlakozásra — ne a temetést követő vasárnapon, okt. 16-án, hanem október 24-én legyen a jelölő párt-értekezlet.

Sima mint kerületi pártelnök, méltányolva a felhozott indokokat, jóhiszeműleg bele egyezett a pártgyűlés okt. 24-én való megtartásába:

Az illető pártvezérek azonban, akik látszólag lelkedéssel karolták föl Ugron jelöltségét, a kapott egérutat, arra használták föl, hogy propagandát csináljanak a — Kossuthpártnak.

Magá a Kossuthpárti központ pedig mig egyfelől kijelentette, hogy Ugron ellen nem állt jelöltet, addig másfelől mindent elkövetett, hogy Ugron jelöltségét meg akadályozza. Endrey Gyula többször megfordult a kerületben, hogy Ugron ellen hangolja a választókat és Mülek mellett csináljon propagandát. Juth Gyula levelezést folytatott az Ugronpárt áruoló tagjaival és párnuzamosan megmozdul; a főispán gárdája is Kossuthpárti jelöltnek ajánlván Urai Imrét Nyilvánvaló volt, hogy itt a Kossuthpárt valami csinyl akar elkövetni

A vasárnapi pártgyűlésre ugyanazok a helyi nagyságok, akik Ugronpártiaknak adták ki magukat, igyekeztek előkészíteni a választókat — Ugron ellen. Egész héten át tanyáról tanyára jártak az ügynökök, hogy Ugron jelölését megakadályozzák. A magukat Ugronpártinak valló pártvezérek kéz alatt segítséget kértek a Kossuthpárti központtól, ahonnét Juth Gyula vezetése alatt egész „kirendeltség” utazott a kerületbe, Mülek Lajos érdekében profagandát csinálni; Egyidejűleg a kormánypárti Kossuthpártiak is ütötték a vasat Uray jelöltsége érdekében. Csak a vak nem látta, hogy mind azok a megvásárolt lelike, akik egyfelől a Kossuthpárti központtal, másfelől a főispánnal pakliztak, a pártszakadásra pályáznak, hogy a zavarosban kedvére halaszthasson a — kormánypárt.

Ily előzmények után bocsátotta ki Sima Ferencz országgyűlési képviselő, mint a kerület függetlenségi 48-as pártjának elnöke, a meghívást a párt összes tagjaihoz áruyalatra való különbség nélkül, hogy vasárnap Mindszenten kerületi pártgyűlésre, Szegváron pedig pártértekezletre gyűjenek össze.

A szegvári értekezletnek délelőt féltiz órákor kellett volna lennie, de a szegári bíró aki Kossuthpárthoz tartozik, nem küldte meg a meghívót a választóknak. De e helyett küldött egymásik meghívót a saját neve alatt, melyben átügetlenségi és 48-as párt tagjait délután hívja értekezletre. Sima erről értesülvén, délelőt nem is jelent meg Szegváron, hanem ezen idő alatt kint Csanyon és Tömörkönyen.

Vasárnap délelőt végbent a kerületi pártgyűlés Mindszenten, ahol résztvettek Juth Gyula és társai is. Itt a jelen voltak több-

sége Múlek mellett nyilatkozott és Sima elnöki kötelességéhez képest ezt ki is jelentette. Voltak itt Uray pártiak is, de a többség mégis csak Múlek párti volt.

Egyidejűleg a főispáni Kossuthpárt egy másik helyiségben szintén értekezletet tartott. Ott is megjelentek Justék és erőiesen hangsúlyozták hogy a Kossuthpárti központ jelöltje Múlek Lajos. De haszaltan volt minden kapacitáczió; Justhékat lehurrogatták és Kossuth Ferencz nevében kikiáltották jelöltnek, mint „i g a z i” Kossuthpártit: Uray Imrét.

Délután Sima Szegvára ment át megtartani az értekezletet. Követték Justh Gyula és társai is. Itt már a túlyomó többség Ugront életette alig egykét ember hangoztatta Múlek nevét Sima az elnöki székből koustatálta is Ugron jelöltetését; egyszerűen azonban kijelentette, hogy — mivel a pártok Múlek és Uray fölléptetésével mesterségesen széttagolták — Ugron Gábor nem reflektál a jelöltségre, mert már előzetesen kijelentette, hogy csak azon esetben lép föl, ha jelöltetése „impozáns módon” a párt nagy többségének tüntető állásfoglalásával történik.

E szrint a szegvári kerületben most két függetlenségi jelölt van Múlek Lajos és Uray Imre; amibez hozzátehetjük még hogy az Uraypárti ha Uray esetleg visszalépné, nem csatlakozik Múlekhez, hanem Lipkay Kálmán szegedi ügyvédet jelöli.

Az Ugronpárt jogos főlháborodásában valószínűleg tartózkodó magatartásra határozza magát; hasolót lehet várni a Károlyi Sándor és Károlyi László-féle urradalmoktól is; s így — bár nem akarunk Kasszandra szerepet játszani — szinte jósolni mernénk, hogy a két Kossuth-párti jelölt mellett a kormánypárt kezére megy a kerület.

Se nem először, sem utoljára De majd ha véget ér a játék, lesz még egy-két szavunk hozzá.

Országgyűlés.

A kormány megdöngönyözte az ellenzékét a választásokon, lábbal tapodott minden jogot folytatta romboló munkáját a közerkölcök megmontatásában stb. stb. — és mégis volt arca előállni, hogy egy bizalmi természetű javaslatot szavazzon meg neki a képviselőház. Azt kérte ugyanis, hatalmazza fel a Ház, hogy a jövő esztendő első négy hónapjában az ideai költségvetés zsinormértéke szerint tehesse meg a szükséges kiadásokat egy a buló, mint a közönségeket illetőleg.

Nagyon természetes, hogy az ellenzék nem volt hajlandó ezt a szivességet megenni és érdekes, hogy ez a kormánypárton határozott visszutasztást költött, amint az a folyosón tett nyilatkozatból kiváglák. Akik hallották annak idején, azoknak eszébe jut a Förster Ottó adomája a gazdáról és az ő szolgájáról midőn a földesur nem állott nagyobb társaságban az ő méltatlankodásának kifejezést adni, mondván:

- Heszontalan ember ez az én béresem.
- Lopott?
- Nem, igen becsületes lélek.
- Gorombáskodott?
- Nem a; galambpéje van . . .
- Hát mit tett?
- Nem akar kibékülni velem, pedig már kétszer ugy pofonvágtam, hogy a szemé is szikrázott belé . . .

Ezzel az adomával vizasztalódhatik a kormány is mert most ugyancsak szüksége volt vizásra. Pedig elég kedélyesen indult az ülés. Többrendbeli bejelentés után Láng Lajos, a szombati elnök, felolvastatta az interpellációkönyvet, majd azt ajánlotta, hogy:

- Egy óráig az indemnitit tárgyalja a Ház s azután térjen át az interpellációkra.
- Tizenkettőkor térjünk át! — kiáltották balfelől.
- Nem egykor? kérdezte szeliden Láng!
- Tizenkettőkor!
- Ót interpelláció van! — felelték balfelől.

Az elnök gondolt egyet és mosolyogva egyczött ki ötven percet, kijelentvén:

- No hát — félegykor . . .

Mosolyogva mondta, tehát mosolyogva fogadták és el is fogadták a félegykor ajánlatot és rögtön hozzáfogtak a napirendhez.

A horvát provizóriumot harmadszori olvasásában megszavasták és Hegedűs Sándor előadta mondókáját az indemnitiről. Olyan helyen, félénk beszélt mint a szegedi iskolástu. Tudta, hogy rossz ügyet véd.

Ha pedig nem tudta, hát megérlette vele Kossuth Ferencz. Rámutatott mindazokra a hűnőkre, melyek a kormány jelkét terhelik s nagyon természetes hogy nem fogadta el a javaslatot.

Ezután Tomcsányi László a nemzeti párt szónoka állott fel szólásra hogy megindokolja szavazatát a javaslat ellen.

Sima Ferencz szólt most Majdnem két óra hosszat beszélt és amit mondott azzal mindig fején találta a szeget is a kormányt is, de különösen Bánffy Dezsőt és a belügyminisztert. Hatalmas beszéd volt. Sima a kormánynak legutóbb elkövetett botrányos cselekedeteit állította pellengérré, miért is az egész baloldal nem egyszer zugó helyesléssel tüntetett mellette. Mostani felszólalásának a befejező része egyenesen szenzációs volt. A királyi kegyekkel özőtt szédelgésekről szólt s a kényes tárgyat oly találó, kegyetlen szatírával, de mégis oly tapintatosan pertraktálta, hogy az elnök, bármennyire szerette volna is még sem tudta megakasztani. Sima ügyes fordulattal aztán ráért a Bartha Miklós esetre és balotti csöndben, ünneplés áhitet közben bélyegezte meg a kormányt azért, mert nem kegyelmezett meg a legnagyobb publicistának — ellenzéki volta miatt . . .

Leült. Az egész baloldal felháborodva, neki-
pirult ábrázattal kiáltott:

- Gyalázat!
- Merőlik Barthát!
- Halljuk az igazságügyminisztert!

De Erdély nem mert szembeállani a jogos megbotránkolás viharával, az elnök pedig őt percze fölfüggesztette az ülést.

Sima határos beszédét egész terjedelmében lapunk más helyén közölük.

A folyosón csak a Bartha rabságáról folyt a beszélgetés. Az ellenzékiek dühösen lármáztak, a kormánypártiak pedig a válluk közé dugva a fejüket — hallgattak. Es nem volt szavuk még akkor sem, amikor egy valaki reprodukálta az igazságügyminiszter nyilatkozatát, melyet az obs rukcióz idejében tett:

- Ellenzéki ujságíróknak meg nem kegyelmezek . . .

Szünet után Neumann Ármán Bartha Ötön, Buzáth Ferencz és Kossuth Ferencz terjesztettek elő interpellációkat.

*

Hétfőn volt második napja annak, hogy a képviselőház foglalkozott az indemnitivel, azzal a javaslattal, melyben a kormány felhatalmazást kér a jövő év első négy hónapjában teendő kiadásokra.

Két szónok érvelt csupán a javaslat ellen. Az egyik Mócsy Antal, a néppárt tagja, a második Varossy Gyula.

Mócsy Antal különböző okokat említett fel amiért ezt a javaslatot ennek a kormánynak meg nem szavashatja. De a legfőbb ok az volt, mert a kormány nem akarja megváltoztatni a liberális egyházpolitikai törvényeket.

Mócsy után Varossy Gyula kelt ki a javaslat ellen és Prém Jozsef Adorján bárójából vett idézetekkel bélyegezte meg a kormány morfmus politikáját.

Ezzel vége volt a vitának.

Bánffy Dezső felelt Varossy és Sima Ferencz beszédeire. Különösen az utóbbinak adott válasz keltett nagy figyelmet mert a miniszterelnök a Bartha kegyelmi ügyével foglalkozott. Jólehet váltig mondotta hogy a Sima Ferencz állításai nem felelnek meg a váioságnak, mégis lényegükben megerősítette azokat. Az ellenzék zajos ellentmondásokkal adott kifejezést méltatlankodásának, de a többség helyeselt. Nagyobb jelenetek nem fejlődtek, mert elvgre is, ekkor már mar mindenki tudta az örvedetes valót, hogy a ktrály megkegyelmezett Bartha Miklósnak. A beszéd vége egyenesen szenzációs volt. Bánffy a kiegyezési törvény 68 §-ára való hivatkozással kijelentette, hogy az esetre, ha Ausztriában nem volna többé lehetséges az alkotmányos élet, akkor Magyarország a 1723 iki törvények alapján önállóan fog intézkedni a maga ügyeiről. De hozzátette, hogy ettől: óvjon isten . . .

A kormánypárt zugó éljenzéssel felelt a miniszterelnök kijelentésére, mely után Benke Gyula ismertette a zárszamadasi bizottság jelentését.

Helyi és vegyes hírek.

— **Bartha Miklós megkegyelmezése.** A villam szárnyain röpült végig az országon az örömhír, hogy a király meghajolja a közérzület előtt, mely a parlamentben is viharoszerűleg nyilvánult — megkegyelmezett Bartha Miklósnak. Mindössze 24 órát töltött Bartha a fogházban, mert szombaton kezdte meg büntetésé kitöltését, s a királyi kegyelem már vasárnap megnyitotta előtte a fogház kapuját. A szentesi függetlenségi és 48-as párt a következő távirattal fejezte ki örömét a nagy férfi szabadulása fölött:

„Bartha Miklós

Budapest.

Lelkesedtünk tollad lángolásán. Kinos volt a gondolat, hogy hőrtönnel akarnak elnémitani. Boldogok vagyunk, hogy szabad vagy. Szabad, ki jelkének minden lobbanásával a szabadság tűzét heviti e romlásnak indult hazában. Neked szabadnak kell lenni. Joggal téged még a sir sem némithat el. Elj soká, vijjad harcuzat tovább hazánk jeles fia. Veled voltunk, veled vagyunk és leszünk vészben, viharban.

*Szentesi függetlenségi és
negyvennyolczas párt.**

Maga városunk országgyűlési képviselője pedig e lakonikus rövidségű távirattal adott kifejezést baráti és bajtársi örömének:

„Bartha Miklósnak

Budapesten.

Szabad vagy. Boldog vagyok.

Sima Ferencz.*

— Bartha Miklós megszabadulása alkalmával az ország első gvallérja, gróf Károlyi István a következő sürgönyt küldte Bartha Miklósnak:

Örömem után itélve, föl tudom fogni boldogságát

Isten éltesse a királyt.

És éltesse azt is, a kinek visszaadta szabadságát.

Károlyi Pista.

— **A szegvári választás.** A vármegyei központi választmány f. hó 23 án tartott ülésében tette meg az intézkedéseket a szegvári kerületben megtartandó országos képviselő választásra. A választás határnapja november 6-ika; színhelye pedig a régi megyei székház. Választási elnök: dr. Csató Kálmán, helyettes elnök: dr. Tasnádi Antal, az Uray párt főoktorse. Hanem azért — persze — nincs összejátszás.

— **Az obstrukció mint parlamentáris feyver** című munkájából Sima Ferencznek az egyetemi kör száz példányt rendelt meg. — E mű a helybeli könyv kereskedekben is kapható. — Lapunk előfizetői 30 krért, tehát pusztán a nyomás és fűzés-költségén szerezhetik meg e munkát.

— **Hymen.** Dr. Szántó Lajos, lapunk munkatársa f. hó 25-én kötött házasságot Fegyverneken Krenn Anna kisasszonnyal. Lapunk kedves barátainak, a vélegenynek annyi szerencsét kívánunk, a mennyi boldogságot a művelt, kedves menyasszonynak.

— **Uj főpolgármester.** Márkus Józsefet, Budapest város eddigi polgármesterét óriási többséggel főpolgármesterré választotta a székesfőváros közgyűlése.

— **Készülő párbaj.** Mint magán uton értesültünk Láng József volt városi ügyész párbajra hívta ki Vadnay Andor főispánt. Az affér további fejleményeiről még nem kaptunk értesítést.

— **Méhlopás.** Puskás Varga Imrétől Pápai Ferencz és Kauvasi Sándor tettesek két kas méhet loptak e. A rendőrség már át adta őket a járásbírósnak.

— **Csizmatolvaj.** Papp Józsefet Komendát Lajos polgártarsa szives volt megszabadítani egy pácsizmatól. A halatlan ember kősonet helyett a járásbíroság elé állitatta jóakaróját.

— **Kis kutya, nagy kutya.** Balog Mihály és Varga Balint szentesi lakosok sogsorságban vannak a feleségeik révén. Varga az ipa tanyáján lakott, amiért Balog a baragosa lett. A földjük szomszédosan estek egymással, am meg inkább hozzászárult a sok per patvarhoz. Történt egyszer, hogy a Varga kis fia rausztotta a kis kutyáikat a Balog feleségére, aki viszont az ő nagy kutyájukkal lemaratta a kis kutyát. Ezen aztan a két sógor összeveszett. Varga Balint, a nagytermészetű magyar átszaladt a Balog földjére, s ott felkezzel kirántott egy fiatal megyyát, amivel olyat ütött Balog Mihály jobb kezére, hogy rögtön eltört. Balog beadta a törvénynek, ahol is Vargat, tagadása daczára súlyos testisérték miatt hat hónapi hőrtönnre ítélték. Varga főlebb vitte a doigát a táblához.

— **Hoffmann Jakab** férfi-, női divatáru üzletebe őszi es téli legdivatosabb áruk megérkeztek és folyton érkeznek.

Sima Ferenc beszéde.

Elmondta: a képviselőház október 23-iki ülésében.

T. ház! Az előttünk fekvő törvényjavaslat magában hordja a mai kormányzat karakteristikumát. 1867 óta csak egyetlen esetben kért a kormány 4 hónapi indenitást, — október végé felé. Maholnap meg fogja érni a magyar parlament és a magyar alkotmány azt, hogy provizorium lesz a magyar alkotmányból is, nem pusztán csak egyes törvényjavaslatoktól függő közgazdasági kérdésekből.

Az indemnitás, a melylyel a kormányok rendszerint minden alkotmányos országban a parlamenttel szemben élnek, az állami kormányzatban olyan tény képez, a melyhez rendszerint a kormányoknak csak akkor van joguk és okuk fordulni, hogy ha az állami kormányzat rendes működése körében a kormányának nem volt ideje, módja az állami költségvetést kellő időben letargyaltatni.

Nincs rá példa 1867 óta, hogy indemnitás kéréstelt volna a képviselőháztól a nélkül, hogy a képviselőház elé lett volna terjesztve már az állami költségvetés. A kormány benyújtotta a költségvetést a képviselőháznak, a képviselőknek volt alkalmuk a költségvetésbe beletekinteni és volt módjuk meggyőződni arról, hogy a jövő évi állami háztartást a kormány milyen keretben, milyen megterhelési arányokkal kívánja vezetni, és ennek alapján joggal fordulhat a kormány mind a képviselőházzal indemnitástért. A jelen esetben, miután a Bánffy kormányzat alatt a rendkívüli és alkotmányellenes intézkedéseknek egész sorozatát éljük, már oda jutottunk, hogy indemnitást tárgyaljunk költségvetési előirányzat nélkül. Ez pusztán csak formális kérdés különben, és nem ez az ok, a miért én az indemnitást a kormányának meg nem szavazom.

T. ház! Méltóztatik emlékezni reá, hogy a sajtóügyi tárgyalások során a képviselőház ellenzéke lehetőleg mindazon okokat felsorolta, a melyek alapul szolgálnak arra, hogy a kormány iránti bizalmatlanságunk az ország előtt igazoltságot. Az a körülmeny azonban, hogy két hónapja ezelőtt a parlamenti ellenzék részéről a kormányval szemben a visszaélések egész tömege soroltatott fel, egyáltalában nem menthet fel bennünket attól, hogy mindazon bűnököt, mindazon visszaéléseket, melyek a mai kormányt terhelik, ily bizalmi tervényjavaslatnál újból meg újból fel nem soroljuk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Politikai életünk erkölcsi telensége éppen azért nógagra; mert resteljük a kormány visszaéléseit és bűneit a kormányának unosuntig szakadatlanul szemére hányni. E miatt sincs meg az ellenzék küzdelmében a teljes lelkesültség, odaadás és kitartás...

Madarász József: Elég rossz!

Sima Ferenc: ...innen meríti a kormány az erőt a visszaélésekre a közigazgatás, igazságszolgáltatás s az állami élet minden terén.

Nem igen kellemes konkrét adatokat fogok felsorolni, melyek nyilvánvalóvá teszik a közvélemény előtt — ha ugyan van még Magyarországon meghamisítatlan közvélemény arra, hogy iteljen és sújtsjon — hogy 1867 óta bűneiben és visszaéléseiben a vakmerőség oly fokára nem mert veteledni kormány, mint a jelenlegi. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A t. horvát miniszter ur mosolyog általánosságban felemlített vádaim felett Meg vagyok győződve, hogy beszédem során mosolyát a jó hazafi komoly aggodalma fogja fölvaltani. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) De akár miniszteri széken, akár ezek mögött lássak mosolygó arcokat, kik már bizonyos kilátásra leselkednek. (Mozgas jobb felől)...

Nagy Mihály: Kik azok?

Sima Ferenc: ha itt a közigazgatás és kormányzat visszaéléseit sorolom fel, nem hiszem, hogy akkor mosolygó arccal legyen képes valaki az ellenzék jogos támogatóit és vadját hallgatni.

Nagy Mihály: Kérdés, hogy jogos-e?

Sima Ferenc: Nagy Mihály t. képviselőtársam részéről, kinek parlamenti tekintélye előtt mély tisztelettel hajlok meg, (Derültsg balfelől.) Örömmel fogom hallani én is, s azt hiszem a hazában mindenki, ha megezafojja, a mit elfogok mondani, és azt mondja: az urak joggal van vadaskodni és nem teljesíteni igazhazafi kötelességet, mikor támadásuknak erkölcsi alapja nincs. De tessék beszélni és ne mosolyogni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Nagy Mihály: Felesleges, önök magukkal hordják a czafolatot!

Elnök: Kérem ne méltóztatassék közbeszólni.

Sima Ferenc: Mondom 1867 óta nem volt kormány, mely hatalmának megtartása érdekében annyira elment volna mindazon eszközök felhasználásában, a melyektől nem egy kormány, de egy egyszerű becsület polgár erkölcsi felháborodással fordul el. Ugy állunk ma Magyarországon,

hogy azok, a kik azt állítják, hogy a mai kormányzat bérben bírja az országot és csakis a kormány mellett strébereskedő elemeknek van jövőjük, életük és levegőjük, (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon) egyáltalán nem szinezik, nem tusozzák és nem feketítik a mai közéleti erkölcsi állapotainkat. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Mutassák meg nekem, t. ház, a tuloldalról állam kormányzati életünk bármely vonalát, a hol az erkölcsi emelkedettség, a haza szeretet, a nemzet közjára törekvő erkölcsi erők érvényesülésének azt a fokát látnák és tapasztalják, a mely míg egyrészt enyhítőleg hat a más irányban talán támasztott sérelmekkel szemben, másrészt azt a vizsgálatást és reményt nyújtja, hogy oly kormány kezébe van letele Magyarországot vezető sors, a melytől nemcsak anyagi szempontból, de a mire minden állam életét bázisozza politikai erkölcsi szempontjából is várhatja a helyzet és az általános érzet megtisztulását és megjavulását.

Hogy a sorrendet megtartsam t. ház, egyenesen innen indulok ki. Volt-e már példa Magyarországon 1867 óta, mióta ezen parlament fennáll, egyetlen egyszer is arra, hogy országgyűlési képviselőnek mandátuma egy évig legyen elintézés nélkül? Hat az a parlament, mely törvényalkotási hivatásának és kötelességének megfelelő erkölcsi színvonalon áll, megengedheti-e magának azt, hogy azt a jogot, melynek alapján ő itt ül és törvényt alkot és a melyet a nemzet az ideküldött képviselő számára biztosít, jatektargyja, partszeszélye és indulatát aljasítsa? (Élenk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Erre t. ház, a magyar parlamentben sohasem volt példa.

S itt t. ház atterek e kérdés másik oldalára, mert a correkciót nem hallottam sem az elnöki székéből, sem a t. tuloldalról. Mikor én felszólaltam, hogy micsoda dolog az, hogy egy képviselő ki van küldve az országgyűlés reszeről, hogy egy megtamadott mandátumot megvizsgáljon és a haz ele eloterjesztést tegyen, itt a hazban a kiküldött képviselő azt mondja, hogy majd ha én jónak látom, ezt a kötelességemet teljesítem. Hat t. ház, még arra sincs már bennünk erkölcsi erő, hogy egy ilyen frivol, erkölcsi és politikailag egy pillanatilag nem tartható nyilatkozattal szemben a felháborodás érzete kitörjön és a hazon vegyen erőt. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hat egy képviselőnek belátásáról, joakaratairól és indulatáról tetessek függőve egy másik képviselőnek a sorsa itt a parlamentben, tetessek függőve egy egész kerületnek mandátuma.

Ez t. ház, egyik jele annak, hogy Magyarországon nem a nepből, mert ez felháborodással nezi az ilyeneket, hanem a parlamentből kivezett azon erkölcsi érzet, a melynek, hogyha igaz, tiszta forrása buzogna meg fel egész erejével, ilyennek itt megtorlas nélkül elhangzani nem volna szabad. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hat t. ház, menjünk tovább és kezdjük először itt a saját szobánkat kisöpörni, (Derültsg balfelől.) azután menjünk ki a hazon kívül és igyekezzünk korrigálni általánosan duló, az emberek erkölcsi a magyar parlamenti élet s alkotmányos kormányzattal szemben általános irtozattal eltöltő közállapotokat. (Halljuk! Halljuk!)

Vannak t. ház, itt inkompatibilitási kérdések. (Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Egész esztendőn át vajudik egy bizottság, hogy egy úlére teljes számban megjeltenhessen. Hallottam, hogy maga egyik kormánypárti képviselő ur a ki egészen nyugodtan nezi a vele szemben felvetett kérdés ele, házról-házra jart, hogy fogjon mar össze annyi képviselőt, hogy valahára ez a kérdés elintéztessék. Mit jelent ez t. ház? Hat a t. ház bizottsága mar annyi erkölcsi kötelességérzetet sem hordanak lelkükben, hogy a rájuk bízott nagy feladatokat és a haz irant tartozó kötelességeiket lerójják. Ez szinten egy újabb vivmánya e mai parlamenti életnek és ez eredménye is a mai kormányzat dicsősége. De t. ház, ha innen a haz küszöbön kilépünk és szejel nézünk az országban, azon téren, a mely az állampolgárok érdeket, a legközvetlenebbül és legközelebből érdekli, a hol az állampolgár, az államkormányzathoz a köztetzmények ezer szalával van fúzve a közigazgatás terén mit tapasztalunk t. ház? Hat akarki részéről a ki a köz-kérdések elintézésénél elbiralásánál le birjalelkében győzni a partindulatot, elbirja egy pillanatra némitani azt a kötelességérzetet, amellyel a kormányának az ingyen vagy szuronys mandátumért tartozik s a kinek lelkiismeretén csak egy pillanatra is a nemesebb indulatok vesznek erőt szabadna-e megtörténi annak t. ház, a mi napról-napra interpellációk és felszólalások során itt a magyar parlamentben, a közigazgatási visszaélések kérdésében nyilvánosságra jut?

Hat a székelyudvarhely-megyei alispán esete nem-e oly országos skandalum. (Ugy van a szélsőbaloldalon.) a mely ha mas országban megtörténe, annak a miniszternek, aki ezt megeselekedte,

nem volna szabad a lábát betenni abba a parlamentbe. (Ugy van a szélsőbaloldalon.) Mert volna annyi erkölcsi erő egy jóraló ellenzékben, hogy azt mondaná: Az ur pedig ezután ebbe a parlamentbe be nem teszi a lábát! Különben t. ház, ma még gondolkozóban van a közönség e tekintetben, hogy az erkölcsi felháborodás azon ereje, a melyet az urak mesterségesen teremtenek és csinálnak, egyszer erőt vegyen a közlelkiismereten és utját állja fizikailag is annak az erkölcsi telenségnek, a mely a hatalom érdekében egyes emberek becsületén, életén, egész existenciáján dul. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Gyűjtjük reá az adatokat kormánypárti alispánok tekintetében és legközelebb vagy 40 alispán esete fog itt a t. ház elé kerülni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Majd meg fogjuk mutatni magának Perczel Dező belügyminiszter unak saját alispánága idejéből, hogy akkora szabálytalanságok, mint a mekkorák Ugron Jánost, Székely-Udvarhely vármegye alispánját terhelik, vajjon az ő kormányzatát nem terhelik-e? Es majd meglátjuk akkor, hogy Magyarországon szabálytalanságokért esetleges jóhiszeműségből tamadt bajokért tisztán csak az ellenzék tisztviselőket szokás boykotálni, üldözni. Majd meglátjuk, hogy hol van rá példa, hogy egy ember, a ki egész életét a közélet szolgálatában tölti el és becsülettel szolgált rá annak a népnek igaz szeretetére, a mely őt körülvette és a melynek érdekeit szolgálta és egyszerre arra ébred, hogy 20—25 éves szolgálat után ismeretlen emberek által, a méltányosság, az igazság érzete venne a leiken egy pillanatra erőt és nem a parturalom szenvedélye, vad indulata. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélső-baloldalon) akkor olyan itélettel szemben, mint a melyet itten a t. miniszter ur védelmezni megkísérlett, a világon volna-e valaki, aki fel merne állani annak védelmére és azt merne mondani, a mit mondtott, hogy ezt jó lelkiismerettel irtam alá.

T. képviselőház! Az a kormányzat, a melyik Ugron Jánost, Udvarhely-vármegye alispánját, a közéletnek ezt a tipikus és becsületes alakját a kormányszertéről kiirtotta, az a kormányzat nem szolgált rá az ország közvéleménye szemében egyébre, minthogy ő is irgalmatlanul kiirtassék és kitepessék hatalma területéről. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélső-baloldalon.) De t. ház figyelemmel kísérik mi is, mert ha volt rá valamikor idő, a mikor kötelesség volt, most kötelessége az ellenzéknek mindenre figyelni, a mi az országban történik — mondom, figyelemmel kísérik a mai államkormányzat igazságos, loyális, nemes és törvényt tisztelő eljárásának gyönyörűségei jelenségeit mi is.

Madarász József: És emberszerető!

Sima Ferenc: Emberszeretetről már nem is beszélék, t. ház, az emberszeretet nevében itt ma már nem kerünk semmit senkitől. Egyet kívánunk, egyet követelünk meg: hogy a törvény a maga becsületén tisztaságában alkalmaztassék azokkal szemben, a kikre a törvény nevében teszi a kezét a miniszter, a melyik törvénynek megtartására megesküdött maga a király is. Ha a király megesküdött, s azt mondja, hogy megtartja és megtartja, hat annak a miniszternek hogy ha it en a közmoral és a köztisztesség nevében meg mer a parlament színe előtt jelenni, annak első-sorban kötelessége, hogy a törvényt minden erkölcsiével, minden pontjában az utolsó betűig szigoruan, de egyuttal a legtárgyilagosabban betartsa. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Nem kívánunk mi t. képviselőház kegyelmet és könyörületet; tessék a törvényt alkalmazni szigoruan, de az a törvény egyforma szigorral nehezdedjék a kormánypárti és ellenzékli hivatalokra. Ha ezt látjuk, akkor az elismerés tiszteletével hajlunk meg az előtt a miniszter előtt, aki ezt cselekszi, de a mig ezt nem látjuk, addig megvetéssel gondolunk arra a kormányzatra, a melynek a keze a törvénytíprásban, a törvény erkölcsi széttepesésében a legvakmerőbb módon jár el mindenütt, a hol a hatalom érdeke ezt úgy kívánja.

T. képviselőház! Hogy során haladjak a dolognak, mert nem árt ezeket a konkrét kérdéseket itt a t. ház előtt feltárni, mert ha azt mondjuk, hogy rossz a kormányzat, hogy visszaélések, erőszakoskodások és bűnök vannak, a melyek miatt jogos a panasz, akkor azt mondjuk, hogy konkrét esetekkel aljátok elő s a konkrét esetek ellen meg fogjuk magunkat védelmezni; tehát az udvarhelymegyei alispán esetéből áttérek egy másik alispánra a sorsára. (Halljuk! Halljuk! balfelől.)

Ott van a temesmegyei alispán az esete, Déschan Achille. Sok bűne van ennek az embernek, legalább az ügyési vélemény annyi bűnt halmozott össze a fejére, a mely alatt nem egy alispán, de egy miniszternek is össze kellene roskadnia. De hát nem is a bűneinek lajstromát akarom a t. ház elé terjeszteni a temesmegyei al-

ispánnak, azért, hogy azt megvédelmezzem, hanem egy nagyon nevezetes, a kormányzat erkölcsiellenességét a maga frivolitásában feltüntető jelenségre akarok ráutalni ezen fegyelmi ügyből kifolyólag.

Ime Székely-Udvarhely megye alispánjának fegyelmi ügyében úgy találta a t. kormány, hogy ez a Székely-Udvarhely megye nem megbízható Ugron Jánossal szemben, ezek ellenzéki emberek, s megeshetik a kormányon az a szegény, hogy bár kívánja és követeli, hogy terhelő fegyelmi ítélet hozassék vele szemben, ezt nem fogja elérni, tehát — bár a törvény világos rendelkezést erre nem tartalmaz, a kormány élt azzal a taktikával, hogy egy más vármegye közigazgatási bizottságának hatáskörébe utalta ezen ügy elintézését. Miért? Egyenesen azért, mert Székely-Udvarhely megye erkölcsében nem bízott meg a t. kormány arra, hogy elmozdítsa azt a becsületes embert, a ki 20—25 éven át hazafisággal, becsületességgel és teljes mértékben való odaadással szolgált a hazát.

A Dészán Achill alispán ügyében a helyzet más, Temes megye sokkal jobb talaj; itt nem kell delegált törvényszék, itt otthon vagyunk, ez ítélet hoz az alispán feletti, felesleges a vármegyéből kivinni a dolgot, van itt a vármegyében hóher, nem kell ezért elküldeni máshova.

T. képviselőház! A temesvármegyei közigazgatási bizottság fegyelmi bírósága az alispánja felett ítélte úgy, mint neki tetszett; nem törődöm vele. A t. miniszterelnök úr, aki jelen van, miután a belügyminiszter úr nincs jelen, főispánja volt egy vármegyének, tehát közigazgatási ténnyeljárás-sággal bíró férfi. Most már kérdem tőle: a lapok utján a kormánypart gondoskodott arról, hogy Dészán Achill fegyelmi ügyének minden bünteléstörvényével szemben, az alispánja felett ezt csinálta, 9 esztendővel ezelőtt amazt csinálta, 8 esztendővel ezelőtt ekképen cselekedett, 7 esztendővel ezelőtt emezt és amazt művelte, 6 esztendővel ezelőtt itt jart és illetéketlen rapidijakat szedett fel, 5 esztendővel ezelőtt emezeket és amazokat művelte. Hát t. képviselőház, hogyan van az, hogy a Dészán Achill kormányzatának ténykedésében előforduló visszaélésekre, a melyeknek tömege 5, 6, 7, 8, 10 esztendőre esik vissza, most jön reá a kormány? hogyan van az t. képviselőház, hogy mikor az alispánnak minden ténye, a mely a fegyelmi ítélet során fel van ellene bűnül sorolva, mind közigazgatási bizottsági végzésekkel van szánálva, főszámvevő által felülvizsgálattal vannak ellátva, kifogástalannak vannak találva, a számadások felül vannak vizsgálva, jóva vannak hagyva, soha senki ebben semmi hibát nem talál, s a kormány most egyszerre előáll, hogy 10 esztendővel ezelőtt elkövetett ilyen és amolyan bűneit ezt az embert meg kell fojtani? Hát t. képviselőház, nem azért kellett azt az urat megfojtani, mert 10 esztendővel ezelőtt ezt csinálta, 8 esztendővel ezelőtt pedig amazt, hanem, mert ez az ur időközben tüntetessel fogadta Temesváron Apponyi Albert gróft, a nemzeti párt vezérét, és ez ember időközben a néppárti képviselőjelölt megbuktatása érdekében nem volt hajlandó actióba lépni.

Wittmann János: Ezt nem tette ugyan, de egyébként igazságos ember volt!

Si ma Ferencz: Nem tudom, nem keresem, mert nem vagyok abban a helyzetben, hogy egyetlen egy tényét objectiv ítélet alá vonhassam az illető alispán urnak. Nem vagyok azon helyzetben, hogy megérthessem hogy egy alispánt fegyelmi úton hivatalvesztésre ítélnék azért, mert 10—9—8—7—6 évvel ezelőtt követte el ezeket a számadási diffikultásokat, melyeket most a fegyelmi ítélet ellene felhozott, mikor ezek sanálva lettek a főszámvevő jelentése, a közigazgatási bizottság és a minisztérium által, mert a számadások e tekintetben mindezen fórumot bejárták.

Már most haladjunk t. ház, logikailag a becsületes közigazgatás, közkormányzat eszméjéből származó köteleességért fonáln ezen kérdés elbírálásánál. (Halljuk! Halljuk!) A főszámvevő 100 forintra ítéltelet ezen fegyelmi esetnél — 100 forintra! — azon számvevő, aki ezen alispáni számadásokat felülvizsgálta, jóváhagyta s ellenük kifogást nem tett, a ki azokat előterjesztette részben az alispáni hivatal hatásköré, részben a közigazgatási bizottság plenuma előtt, hogy ezen összegek utárványoztassanak, mint amelyek tekintetében jogosan és törvényesen járt el ezen alispán. Hát az a főispán, aki nem most került Temes vármegyébe, a ki a közigazgatási bizottságban elnökölt, és az a főjegyző, a ki rendszerint a vármegyei közigazgatási bizottságban az alispáni ügyekre vonatkozólag a referádákat készíti, nem tudhatott 10 év alatt semmit sem az alispáni visszaélésekről? Ha tudták, hogy ezek a tények büntetésre méltók, hát mért nem léptek föl korábban ellene. S miért pusztán az alispán ellen; azért mert pusztán az alispán az, a ki időközben politikai erkölcsiében

megváltozott, a kormány iránti hűségében megtanorodott, hát az ilyen embert a kormánynak meg kell fojtani.

Arra nem is utalok rá t. képviselőház, mert nem akarom unosított farszati a t. házat azzal, hogy (Halljuk! Halljuk! bal felől.) pl. saját vármegyékben két esztendő óta 14 törzsszűkös főtisztviselő, a kik az ellenék táborához tartoztak, írtatott ki a hivatalából, polgármester, főjegyző, aljegyző, tanácsnok, az egész vonalon. Hát t. ház, én megengedem, hogy azoknak az uraknak hibái voltak, nem is védem őket, nem is akarok itt előlátni, nem is áltam soha azzal elő, hogy valamely megtámadott tisztviselő bűnét megvédjem. Hat Magyarország pusztán csak az ellenzéki ember a legalkalmatlanabb és legbecstelenebb, ha hivatalos szolgálattal foglalkozik és hivatalos szolgálatot teljesít? Ez a része a magyar társadalomnak se erkölcsileg, se képesség tekintetében nem hordja magában a mértéknek azt a minőségét, hogy ő hűen, becsületesen szolgálhassa akár az állami, akár a megyei, akár a községi kormányzati ténnyel az a hivatását, a mely hivatás nem kormánypartí feladat, hanem az állam közös, becsületes jólétének sorsát és hivatását képezi. Hát én bennem az a kérdés merül fel, hogy vajjon odajutottunk-e Magyarországon, hogy itt pusztán egy embereknek szabad hivatalt vállalni, a kiknek politikai erkölcsi eladható, a kiknek meggyőződése áru tárgyát képezi, a kik készek bármely pillanatban minden lelki üdvösségüket eladni a kormány számára? (Élénk helyeslés bal felől.)

T. ház! Ide egy ország kormányzatát süllyeszteni és oda jutni a közérkösi érzületnek, hogy nem bir egy pillantra a közlekiismeret erőt venni magában, hogy partekintet nélkül mondaná azt, hogy ezt a rendszerét a közéleti állapotoknak, ezt a módját a közkormányzat szelleme alkalmazásának, az erkölcsök ezen alásüllyesztését nem szabad mélyebbre vinni, mint a hol ma van — ha csak egyért nem szabad, ha csak egyre nem jó: hogy a rothadás teljes mértékben beálljon. Talán ennek nevében szívesen üdvözlöm meg ezt a kormányzatot is, mert rothadni kell, hogy a csira kifakadjon és a csira új leveleket és e levelek új levegőt hozzon világra.

T. ház! A közigazgatás kérdésének ténnyel hogyha tovább megyünk, hiszen annyiszor volt itt szelözetve a nogradmegyei közigazgatási állapot, ott is megölték egy alispánt, Zemplénmegyében egy főjegyzőt; és mily sajtóságos dolog, hogy mondhatnám partekintet nélkül birják azok az emberek a közvélemény szeretetét és ragaszkodását. Miért van ez, és miért kell ezeknek az embereknek, a kik a maguk vidékein a legoszlop-sabbak, a legnehatalmasabbak és a közönségszeretetet legjobban birják, pusztulniok a köztevékenység teréről? Azért, mert lelkiismeretük nem eladó, mert meggyőződésüknek nincsen ára, mert hazafiságuknak az érteke az ő lelkiükben az első. Mert hivatalos kötelességüket teljesítik, de mint polgárok és mint hazailak helyt állanak azon eszmék és elvek szolgálatában, a melyekért minden magyar embernek helyt kell állania az utolsó csepp verig. (Úgy van! a szélsőbaloldalon.)

A választásokról nem is beszélek; hogyha azokról épen beszélni akarnék, hogyha a t. kormánypartnak lelkiismeretéhez akarnék szólni e tekintetben, ezt nem a választási visszaélések címén az egész Magyarország közvéleményében uralkodó felhaborodás nevében tenném, hanem tenném azért, mert önk azt hirdetik az ország előtt, hogy önk liberális pártot képviselnek. Mondják meg nekem, van-e a művelt világnak egyetlenegy alkotmányos állama és alkotmányos államnak parlamentizmusa, mely a liberalizmus nevében veszi kezébe a zászlót, a vezetését egy országnak, a mely a liberalizmus alapfeltételét nem a választási törvény tisztaságában, a választási jognak teljes kiterjesztésében találja? (Tetszés a bal- és szélsőbaloldalon.) Mondják meg nekem, van-e egyetlenegy állama a művelt Európának, a hol a választási törvények ne volnának tisztábbak, correctebbek, mint minálunk, a hol a választási jog sokkal inkább ki ne volna terjesztve, mint Magyarországon?

Hát önk beszélnek liberalizmusról, önk vadolják botrányokkal az osztrák parlament tárgyalásait? Hiszen nem az a botrány, hogy pillanatnyilag erőt vesz az emberek lelkiismeretén a felhaborodás és pillanatnyilag alakult partviszonyokból az elkeseredés mérge csap jobbra és balra és sarat piszkot csap szerte-széjjel. Hanem az a botrány, mikor egy kormányzat harmincz esztendőn át egyáltalában az erkölcsi fegyverek semmiféle nemét fel nem veszi hogy magát megtisztítsa a kormányzatnak minden bűnétől és fekélyétől. (Igaz! Úgy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Ez a botrány, és ez az, a miért a választási visszaélésekkel szemben hogyha egyáltalában egy pillantra apostrofálni akarnám a t. tuloldalt, kénytelen volnék felszólalni.

De ha számolnék a közigazgatással, a mint hogy lesz módja a t. minisztériumnak, mert elkészültünk reá, hogy ha egyszer Ugron Jánosnak pusztulnia kellett azokért a bűnökért, a melyeket elkövetett, itt fog állni a t. ház előtt Magyarország majdnem minden alispánjának a kormányzata és majd akkor kérdeni fogjuk, vajjon abban az emberben, a ki azt mondta ebben a házban, hogy jó és nyugodt lelkiismerettel írta alá annak a hivatalnoknak hivatalos állásától való elmozdítását, lesz-e annyi erkölcsi érzék, annyi törvénytisztelet, hogy azokkal szemben, a kik a saját pártjának szekerét tolták ideig, szintén alkalmazni fogja a törvényt becsületesen, szigorúan, mértalanul. Mig ezt nem látjuk, t. képviselőház, miután arra még ideig példét nem volt legalább a konkrét esetek közül, melyeket én láttam, hogy a kormány el ne tusolta volna a kormánypartí tisztviselők bármely bűnét, mig én, t. képviselőház, az erkölcsök megtisztulását nem látom az államkormányzat ezen ágazataiban, természetes dolog, nemcsak hogy minden erőmet meg nem feszitem, párt barátaimmal arra, hogy a kormányt működésében megakadályozzuk, hanem bizonyos erkölcsi megdöbbenéssel, felhaborodással és sok aggódo szomorúsággal látom azt, a mi ma Magyarországon történik.

T. képviselőház! Nem megyek ki messze az ország határait bejárni, hogy rámutassak arra, hogy rendőrségünk, csendőrségünk nem pusztán annak a célnak áll szolgálatunkban, a mely törvény szerint annak egyedüli rendeltetése volna, hanem a rendőrség mindenütt az egész államban, de legközelebből itt Budapestben olyan merényletekre ragadtatja magát, melyeket csakis alkotmányos szempontból ennyire demoralizált államban lehet elkövetni, (Úgy van! a baloldalon.) a mint azt Magyarországon tapasztaljuk. (Úgy van! a baloldalon.)

Szinte bámulatos, hogy megtörtént a budapesti rendőrségnél — most nem arról beszélek, hogy lekaszabolnak egy pár embert, az már közönséges, gyakorlatban levő dolog — hanem a rendőrség ma már Budapestben elmegy odáig, hogy — a mint legközelebb egy lapból olvastam — berendelt embereket a rendőrségi hatósági hivatalba, és azt mondja, hogy önnek van-e ezekkel és azokkal ismeretese és hova szokott ön járni és nem beszél-e itt és itt Bánfy miniszterelnök ellen? Én nem hiszem, hogy a miniszterelnök ur maga adta volna ki azt a rendeletet, hogy a rendőrség azt lesse és azt vigyázza, hogy ki beszél a miniszterelnök ur ellen, mert akkor erre nem kell a rendőrséget, plane titkos rendőrséget, állítani, mert nem talál a t. miniszterelnök ur, a saját büroójában, a miniszterelnöki palotában, egyetlen egy embert sem, a ki nem beszélne ő ellene; (Derültég a baloldalon.) erre egy titkos policziát tartani, egészen fölösleges mulatság és rendkívüli nagy parádé az országnak. Mertörténi t. képviselőház, az — amint megtörtént tegnap — és én megvallom őszintén, hogy némi megütözéssel tapasztaltam, nemcsak kormánypartí, de még ellenzéki oldalról is, egyrésztől az a lelkesültsége, másrésztől azt az apathiat, a melylyel Olaj Lajos t. képviselő ur interpellációjára az egyesületi jog kérdésében a t. belügyminiszter ur választást fogadtak. Itt a parlamentben épen egy törvényjavaslattal, mely a kormány iránti bizalomnak praegnans kérdését képezi, nemcsak hogy jogunk, de kötelességünk minden legkisebb momentumra figyelni, a mely a mai kormányzat erkölcsére mutat. Azt mondja a miniszter ur, hogy igenis ő az egyesületi jogot szabályozatlannak tartja ilyen és olyan tekintetben, ő szociálisták egyletek alakulását, a hol csak lehet megakadályozza. Mi ezimen? Hát már csak grókok bárók és képviselők egyesülhetnek? S a társadalom azon munkás rétegeinek nincs erre joguk, a melyeken az ország boldogsága, fejlődése nyugszik? Azok számára a miniszter ur katejában nincs nyitva semmiféle terennum, a hol bajaikat megbeszélhessék? Már az állami élet biztonságának szempontjából is nem sokkal helyesebb-e, ha ők is nyílt egyleti üléseken tárgyalják bajaikat, mintha összebeznak putrikba és alattomban szönek oly terveket, a melyeknek szálaikat aztán a legéberebb rendőri felügyelet sem ellenőrizhet? Én nem felek attól, a kik nyílt üléseken mondják el szándékaikat; azok nem veszélyeztetik az állam közrendjét, úgy, mint páriák vándorolnak jobbra-balra és keresnek titkos helyeket oly tervek kitűzésére, melyek a jogrend ellen történnek. De bármilyenek ezek a törekvések, nincs joga a belügyminiszternek s a kormánynak arra, hogy az állam polgárait osztalyozza s azt mondja, hogy a szociálistának, földművesnek, iparosnak, vagy a társadalom — nem tudom — melyik más rétegéhez tartozóknak nem szabad gyülekezniük, tanácskozniuk azon, hogy sorsukon a társadalom és a törvény miként javíton. Ha igazán liberális volna ez a kormány, a mely a liberalizmus czéjére alatt 30 esztendő óta kinezta ezt az áldott bol-

dog nemzetet, — azért mondom áldott és boldognak, mert kimeríthetetlen türelme és beketűrése: (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) akkor első sorban biztosítaná a választások tisztaságát, kiterjesztve a választói jogot az emberi méltóság szélső határáig. Még 1872-ben, mikor a parlamentben jobb erkölcsök uralkodtak, mikor Deak Ferencz szellemen örökösök alkotmányos életünk felett, az egyesületi jogkérdésben mily meleg hangon szóltak kormánypartii részről is, mily liberális beszédeket hallottunk! Ma t. ház egyáltalában a kormányzat feladatai közül a liberális életnek ezen igazi alap-törvényei, mint ezélok teljesen ki vannak törölve. Minden czél, a mely a nemzet, a nép, az ország jogainak fejlesztésére és terjesztésére szolgálhat kitörölve és minden jog conliskalva van, a mely az uralkodó kormányzati rendszernek megtörésére vezetne. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Egy körülményt a választások történetéből azonban nem szabad ügyelmen kívül hagynunk (Halljuk! Halljuk!) Azt mondják, de látuk is, a merre csak jartunk, hogy a pénz a választásoknál úgy folyt, mint az oldott kőve. Hát kérdem, hogy honnan vette a választásokra a kormány a pénzt? Mert, az lehetséges, hogy áldozatkész polgárok, elvtársak, osztályársjatek részesei stb. több-kevesebb támogatást nyújtanak a kormányban abban a tekintetben, hogy a kormány a választások alkalmával és a partteremés czéljánál lehető erős támogatásban részesüljön, de annyi pénzt, mint a mennyi a mostani választások keresztül vitelére szükséges volt, mint a mennyi ezen választásoknál elfolyt, akár elküszik rá a t. miniszterelnök ur, akár nem, az elvtársak lelkesültsége és áldozatkésztsége és a haza jobb sorsában való megnyugvása egyáltalában össze nem lehet hozni (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbalon. Zaj.)

Elnök: Kérem, ne méltóztassanak folyton közbeszólni.

Kubik Béla: De mikor jól esik! (Derűtlenség.)
Sima Ferencz: En nem kívánom, hogy a miniszterelnök ur kérdéseire feleljen.

Kubik Béla: Ilyenre nem is felel.

Sima Ferencz: Ha a t. miniszterelnök ur felele is — a nélkül, hogy privat egyeneséget és gavallérságot értenni akarom — a valóságot amugy se mondaná meg. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A miniszterelnöki székben a politikában öszinte vallomást hallani egyáltalán a mai kormányzati viszonyok között varni nem lehet és nem is várok.

De ha ezt én nem is várom és nem is várja ezen oldalon senki, egy erkölcsi fentartást az egész ellenzék részéről mégis nyíltan hirdettünk a t. tulajdallal szemben, ez pedig az, hogy azt az óriási partot, a melylyel a t. miniszterelnök ur bír és rendelkezik, ne méltóztassanak olyannak tekinteni, a mely a nemzeti érzületnek a nemzet bizalmának a nemzet ragaszkodásának, a nemzet igazi politikai meggyőződésének a kifolyása. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ez csak egy alkalmi szövetség, amely addig amíg az érdekszövetség szállai kellő istapólast nyernek fentartja magát. De mihelyt a hangulatokban, a közkormányzat erkölcsiében bármily irányban fordulát áll be, ha fordulát áll be a miniszterelnöki székben, tapasztalni fogja t. miniszterelnök ur azt ebben a házban, kívánom is, hogy tapasztalja (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Minél előbb! Mozgás), hogy mikép fognak mosolyogni, lelkesedni, tapsolni és tombolni a miniszterelnök ur háta mögött, amikor a miniszterelnök ur már nem fog a miniszteri székben ülni. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Az is egyik pregnans jele a politikai erkölcsök romlottságának, hogy midőn úgy taktika, mint parlamenti ügyesség és államférfiúi furlang szempontjából egy az utóbbiaknál sokkal nagyobb alak Tisza Kálmán a parlamentben végnapjait élte, az egész ország kormánypartii közvéleménye azt mondta, hogy haladoklik a nemzet, ezt a nagy férfit senki sem lesz képes felváltani. Jött utána Szapáry és rögtön hirdették a kormánypartii képviselő urak, hogy ez még ügyesebb és hatalmasabb Tisza Kálmánnal, mert a korona körül bizonyos érdemeket szerzett és a kormánypartii összetartásánál többet lehet tőle várni. Hirdették mily ügyes és tapintatos, hogy vágta le Apponyit, hogy zuzta össze Ugront, hogy tette guny tárgyává Eötvös Károlyt. Csak úgy tombolt a lelkesedés.

És kérdem, volt-e még miniszterelnök annyi gunynak és herceze-hurczának kiteve, mint Szapáry Gyula épen azon lapok által, a melyek azelőtt dícsőitették? Mikor megbukott.

Megengedem, hogy ez erkölcsi fordulatok igaz bázisai a politikai élet erkölcsiének, a melyeken egy rendszert sokáig fentartani lehet. De akkor azokban a farizeusokban és szemforgató irástudókban, a kik Szapáry Gyulát oly nagy államférfinnak tartották, legyen annyi politikai morál, hogy midőn ő bukott, bukjanak vele ő is. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Én legalább a vidéki politikai életnek még meg nem vesztegetett tisztá erkölcsiében azt tapasztaltam, hogy a kivel, mint polgarmesterrel, alispánnal vagy községi bíróval együtt kormányoznak, midőn azok napja hanyatlak, ok is visszavonulnak s másnak adják át helyüket. Szomorú dolog, ha nekünk a politikai morál törvényeit Angliában kell keresnünk. Hát mi bennünk a politikai ösztön tisztaságának az erzeze nincs mar meg, hogy mi magunk tudjuk, mi a korrekt, mi a helyes a politikai morál szempontjából? Ez szinten egyik jele annak, hogy nálunk nem elv az, ami önököt összetartja; nem is személy cultus, mert még ezt is megbocsáthatná a nemzet, mert nincs nemesebb, magasabb dolog a politikai s az állami életben, mint hogyha egy part egy nagy ember körül sorakozva a mellett harcol, a mellett kitart, de egyáltalán azzal elbukik. De hogy jöjjön akarki a világon ember ember után és en mindig azt lassam, hogy örökké a legjobb államférfiúi kormányzata alatt élek: ez sok. Ezt csak a kormánypartii élelmesség bírja el.

Hogyha azért mondják az urak, hogy ilyen még nem volt, hogy mar beteleik a mertékekkel, amint beteltünk mi: akkor teljesen egyetértünk; akkor nincsen ebben a személyes és kormányzati kérdésben közöttünk absolute semmiféle elterés. De most ez nem így van, mert egyet nem érthetünk, annál fogva en meg nem juthattam odaig, hogy kifogásaimnak sorozatát lezárjam, hanem haladok tovább, hogy rámutassak arra, hogy még a leg-szentebb dologban is, melyre egy kormányának a legnagyobb vigyazattal, a legnagyobb discretioval kellene ügyelni a frivolitas mily mertekere súlyodt a mai kormányzat. (Mozgás jobb felől.)

Hajdan, még csak egy századdal előbb is vért, életet kellett tekozolnia az embereknek, hogy a királyi hogy nagy elismerési erjek. Azokat, a kiket beiktatott a törtenelem a nemzet nagyjai közé, a törtenelem lapjai úgy tarjak fel, mint a kik vagyunkat és életüket köczkázattva és tekozolva hozták áldozatot ennek a hazának védelmére; s csak a kik nagyot, nemeseit és jót cselekedtek. Akik abban az időben igazi vezeteli, világító faklyái, a legjobb hazafiai voltak kik vagy a nemzetnek tettek szolgálatot, vagy a dynastianak: reszesültek királyi kegyben. Hova jutottunk ma? Hisze ma nincs egyetlenegy szama sem a hivatalos lapnak, a melyben valamely kitüntetést nem olvasunk. Most az egyik ur lesz a kegyelmes, hogy az ember szinte szédül bele, majd a másik. Ekkora parade, ekkora fenytűzés egy ilyen nyomorutt szegény országban: megis csak rettenetes dolog. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Ma-holnap nem lesz kisebb ur ebben az országban, mint nagyságos, hisz mindenki mar királyi tanácsos; de hogy mikor ker ő felsége tőlük valami tanácsot, azt mar nem tudom. (Derűtlenség.) Hogy mire jo az emberek erkölcsiének megtevesztésére szolgáló és a királyi kegygel és kitüntetéssel való eme szedelges, azt megerteni nem vagyok képes. Ez a politikai élet moráljának emelésére nem szolgál és egyáltalában nem lelkesít engem. Nem fog találni a miniszterelnök ur meg saját partjában sem egyetlenegy embert, a kit ha bezar egy sötét szobába, hogy ott ülhesen és gondolkozhassék, midőn nem látja őt senki, hogy föpreng-e, vagy mosolyog, hogy ez is azt nem mondja: nem hittem volna, hogy ebből is baró s gróf lesz Magyarországban. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Magnas gyarors! Derűtlenség.) Nem nevetni való ez, hanem szomorú dolog. Ha van valami jogosultsága annak, hogy Magyarországon grófk legyenek; ha a tarsadalmi szempontjából megengedhető, hogy Magyarországon grófk legyenek, hogy a barok raja lepje el ezt a tarsadalmat, a titkos és nem titkos tanácsosok, a kis-nagy-keresztesek, a rendjel tulajdonosok, a kamarások és nem tudom en meg miféle mas méltóságok aradata és özőne öntse el ezt az országot: akkor jobban valogassa meg a t. miniszterelnök ur azokat a grófkot és barokot, mert van valami arczpirító és lealázó e nemzetre abban, hogy embereknek, kik hosszú éveken át a közügyet a maguk politikai meggyőződésében annyi nemes, szívós kitartással és szinte csodálatraméltó önzetlenséggel szolgáltak, soha a király egy kegymsolya nem fordult feléjük. Mig grófk barók lesznek azok, kikről az ország még tegnap semmit sem tudott. En nem provokalom, hogy a király messzeterjedőleg arassa el az országot kitüntetésekkel, de a pénzügyminis.ter ur bizonyára azért mosolyog, mert abban a véleményben van, hogy talán a magam részére akarok provócalni. Lett volna ugyan egyszerű modomban, de nem fogadtam el; ezt a t. pénzügyminis.ter ur is tudja, mert nem találtam magamat rá érdemesnek; pedig akkor még munkáért kaptak a királyi kitüntetést.

A t. tulajdallal liberálisnak nevezi magát. Hát nincs-e a demokratianak, a nemes értelemben vett liberálisnak minden szelleme megvilkolva ebben az országban, hogy az embernek unos-unatlan bármerre néz, szinte félve kell a tarsadalmában

megszólnia, mert sohasem tudja, melyik a méltóságos, melyik a nagyságos, melyik a kegyelmes?

Meszieleny Lajos: Tekintetes már nincs is!
Sima Ferencz: . . . . . Az ember sérteni nem akar senkit, s szivesen alkalmazkodik a tarsadalmi élet szabályaihoz. Ha ez liberalismus: akkor midőn reactionariusnak neveznek minket, szinte büszkek vagyunk reá, mert ma holnap nem lesz irtóztatóbb szó Magyarországon, mint ez hogy: liberalismus. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) S ha majd egy jobb kor szelleme ez erkölcsi erőt vesz e nemzet leiken, hogy megtisztítsuk a levegőt és új világnak nyissunk kaput az ország kormányzatában, akkor ha jön egy kormány első kötelessége legyen, hogy ennek a szónak a használatát bizonyos időre felfüggeszse az országban. Legalább azon időre, mig e szónak mai kinos emléketől megszabadul a lelek. Mert — nem hiszem, hogy a tulajdalon barki is, a kin az igazi ember nemcsak indulata vesz erőt, megtagadhassa azon allitasom jogosultságot, hogy ez nem a-liberalismus; ez annál több: ez szedelges. (Ugy van! a szélsőbalon), a melynek korszakát ma eljük. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Különösen a királyi kegyek alkalmazásáról akarok megemlékezni. Ez uraim, már annyira megőr, hogy a miniszterelnök urnak meg kell fogni a kötelet, ne eressze a lovakat, kerem tovább, mert agyon fognak ma mar rendjelekkal és kitüntetésekkal gazolni az országban minden igaz erkölcsöt.

De ha önök erre nem adnak semmit, arra adni fog minden képviselőtársam, a mit most elmondandó vagyok. (Halljuk! Halljuk!) Mindenütt, tehát Magyarországon is ugykellene lenni, de ugy is volt, mikor az ország még a jobb erkölcsök korszakát élte, hogy a királyi kegy mindig a legnemesebb értelemben alkalmaztatott. A királyi nevet semmiféle kormányban nem volna szabad part és politikai erdek jutalmazására, vagy védelmére felhasználni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mar most, t. ház, a királyi törvényeink felett áll annyiban, hogy ő kegyeket osztogathat és a törvény sűjtő kezével szemben a polgárok számára védelmet nyújthat; ezt a védelmet mindenütt és minden alkalommal nemesen kell alkalmazni, ezzel visszaélni és azt is a partpolitikai erdek javára kizsákmányolni akkora visszaéles, melynek igazi megbélyegzése ebben a pillanatban nem talalok szót. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

T. ház, ugy vagyok értesülve, hogy ma kisértek börtönbe Magyarország legnagyobb publicistáját. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Eljen Bartha Miklós! Magyarország egyik legjobb nazafiat, mert abban a kérdésben lehet közöttünk elterés, hogy Bartha Miklósnak, a kirol szó van, (Eljenzes a bal- és szélsőbaloldalon), felfogása, elvi meggyőződése, ezen meggyőződés erejéből merített harcza és küzdeme, az ő parttiallasponja helyes-e vagy nem — de abban az egyben nem talalunk Magyarországon egyetlenegy embert. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Banffy! Mozgás jobb felől.), még a t. tulajdalon sem és még a miniszterelnök ur lelkiismeretének szava is mellettem van a tekintetben, hogy Bartha Miklós a legelső politikai írója Magyarországnak, (Eljenzes a bal- és szélsőbaloldalon.) Bartha Miklós egyik legjobb nazafia Magyarországnak. (Eljenzes a bal- és szélsőbaloldalon.) Hat t. ház, ez az ember, aki egy egész fejjel emelkedik ki istentől nyert rendkívüli tehetsége folytan embertársai fölött, elkövette azt a bűnt, hogy tollának langostorával megkorba-csolta a bűnt, azért elíteltett hat hónapi fogházra. Nincs jogom, nem nem is fogom az ítéletet bírálni. A büntetes ki lett mondva; ugyanazt a vádat melyet Bartha Miklós czikke tartalmazott, megirta egy másik képviselőtársunk is, a ki nem jelent meg a törvényszék előtt és szinten el lett ítélve, (Halljuk!) ő hónapra és 1000 ftr pénzbírságra, de rajta az ítélet nem hajtható végre, mert az esküdtzéki eljárás értelmében az első tárgyaláson a vádlott nem tartozik megjelenni és ha in effigie ítéltett el, akkor az ítélet rajta végre em hajtható. Most már t. ház, mi történik? Mi a kormány kötelessége, ha csakugyan bűnt látott Bartha Miklós eljárásában, ha méltónak látja, hogy ő börtönbe hurczoltassék? kérdem mi lett volna kötelessége egyben, mint az, hogy új esküdtzéki tárgyalást hívjon össze és a másik vádlottat is előállitassa és vele szemben is ítéletet hozasson. De a kormány a mássikkal szemben megszüntette a pört. A királyi ügyész annak idejében nem terjesztette elő a vádat s megszünt vele szemben a büntetés bármely lehetősége.

Hát t. ház, a nélkül, hogy tovább haladnék, — mert hiszen folytathatnám — (Halljuk! Halljuk.) van sok oly erkölcsi vonasa ezen pör lefolyásának a mely méltó a t. ház figyelmére. Ha a kormány csakugyan bűnt akar üldözni, nem erkölcsi kötelessége és lett volna-e a másik vádlottat is törvényszék elé allítani? (Ugy van! szélsőbaloldalon.) Nem kellett volna-e keresnie épen a büntetés egyenlő

mértékének való alkalmazása érdekében, a Tme-lyet a jog, törvény s becsület követel a kormánytól, hogy a másikat is törvény elé, esküdtsek elé állítsa? Nem tette. Miért nem tette? Mert attól fél, hogy az időközben változott hangulat és viszonyoknál fogva az esküdtsek, a mely újra összeül, majd nem fog marasztaló ítéletet hozni s akkor nem fogják, tudni, mi történtek Bartha Miklóssal. Tehát egyszerűen jónak találta a kormányt azon, a büntetőjog, törvény, igazságszolgáltatás és becsület szempontjából egy percig nem tartható álláspontot alkalmazni, hogy e másik vádlottal szemben egyszerűen elvittette a pórt. De jól van, t. ház, nem is ez az, a miért en (Bartha Miklósnak ma már börtönbe hurcolt alakját idecitolam a t. ház elé: hanem annak beigazolására teszem ezt, hogy ez a kormány a királyi kegyelmek megadása kérdésében is a legridegebb pártszempontok alkalmazásával jár el. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hát, t. ház, óhajtom hogy a t. miniszterelnök ur feleljen majd, mert a dolog úgy áll hogy Bartha Miklós, a ki elég bátor volt megírni azon cikketeket, s a kit úgy ismerünk Magyarországon, hogy a mint meggyőződése alapján lelkében kifogás támad valami, vagy valkivel szemben e kifogásának azon igaz megrészséggel, azzal a bántulatos nagy irodalmi tehetséggel tud kifejezést adni, a minél fogva őt ezen a téren az egész magyar publicisztika elsőrangú mesternek ismeri el, ő a ki megírta maga vádját és azt fenn is tartja, csak nagy nehezen volt barátai által rábeszélhető arra, hogy kegyelmi kérvényt adjon be. Ne tudom jóvágyok-e tájékozva de ma már Bartha Miklós börtönben van. Különbem sem vélek semmi indokozást ily kérdésben elkövetni senkivel szemben mert egyszer le kell tenni a leplet a kormány eljárásáról, látni kell a maga egész meztelenségében azt a frivolitást, (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon. Nagy zaj.) a melyet itt a királyi kegyek osztogatásával üznek. (Derültség jobbfelől.) A Szent István-rend-lovagjai mosolyoghatnak, azoknak van joguk!

T. képviselő! Az történt hogy Bartha Miklós nagy rábeszélésre beadta a kegyelmi kérvényt. Öfelségéhez. A legmagasabb körökből, a királyhoz közeliek részéről ajánlották Öfelségének a kegyelem megadását. Öfelsége a kegyelmi kérvényt szokásos nagy kézjeggyel, ellátva, leküldte tárgyalás végett a t. kormányhoz. A kormány kiadta a kérvényt a törvényszéknek. A törvényszék, tekintettel arra hogy Bartha a kegyelem megadását azon a címen kérte, mert élete van veszélyben, ha rajta a fogházbüntetést végrehajtják, kiadta a szakértő orvosoknak véleményadás végett a kérvényt. A törvényszéki szakértő orvosok Bartha Miklós, saját házi orvosának véleményében osztva, egyértelműen oda nyilatkoztak,

hogy ha rajta a fogházbüntetést végrehajtják, életét veszélyeztetik és kockáztatják, sőt házi orvosának véleménye szerint a börtönt többé el nem hagyja. Ezután kiadták a véleményt a felsőfolyamodványokkal kapcsolatban a kir. ügyésznek véleményadásra. A kis. ügyész hosszas indokolással fejt ki, hogy miért kell megbocsátani és kegyelmet adni Bartha Miklósnak. A kir. ügyész eltekint jó részben magától az orvosi szakvéleménytől. Ö büntetőjogi szempontból ítéli meg a kérdést és nagy injuriát látva abban, hogy a míg egyik fél börtönbe hurcoltatik, a másik fellel szemben a kormány eléviti a pert s a büntető eljárás erkölcsi szigorát alkalmazni vagy nem meri. vagy fél attól, hogy az nem lesz alkalmazható. Hosszas, alapos és nem is a humanus szempontokra támaszkodva hanem büntető jogászai szempontokra helyezkedő ügyési vélemény-nyel ellátva megy ez a kérvény az igazságügyi miniszteriumba. Az igazságügyi miniszteriumban az osztály szintén ellátja véleménynyel hogy az illető részére az ügyési s az orvosokéi vélemény alapján a kegyelem megadandó. Akkor t. képviselőház az osztály által elképen elintézt kegyelmi kérvény felmegy az igazságügyminiszter elé a kinek azt alá kell írnia. A miniszter ezt keresztül húzza és azt mondja, hogy állami érdekből. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások. Gyalázat!) ez a büntetés végrehajtandó és az illetőnek a kegyelem meg nem adható. E képen kell átdolgozni a véleményt. (Nagy zaj balfelől.)

Maradjunk ennél az egy kérdésnél, ha vajon állami érdek e Magyarországon, hogy Magyarországnak legjobb és legderékabb fiait börtönbe hurcolják? (Égy hang balfelől: A kit már Dienstlik és Rüstörvek összevagdaltak!) Érdeke-e az államnak, ennek a hazának az, hogy aki egész életét önzetlennél, királyi kitüntetések, — hivatalos előnyökre való minden reflektálás nélkül szolgálta.

Hock János: Ez a baj! Si ma Ferencz . . . hogy ily emberek számára börtön és sir nyitassék?

Wittmann János: Szép rendszer!

Si ma Ferencz: Hát önök előtt, t. uraim és t. kormány, állami érdek az, hogy egy Bartha Miklós halálra ítéltessék és vonszoltassék? Vajjon t. képviselőház, hogyha önök ezt állami érdeknek látják, méltóztassék megmondani, kik azok az emberek ebben az országban, a kik Barthanál méltóbbak a királyi kegyelemre?

Ugyanabban az időben, mikor ezen kegyelmi kérvények Ö Felsége előtt jártak, egy pár kormányparti hírlapíró kegyelmi ügye rövidesen és kedvezően elintéztetett.

Hat t. ház én azt hiszem, hogy nincs szükség arra, hogy én a képviselőház lelkiismeretét tovább apostrofáljam. Elég pusztá tény. S ha nem elég

álljanak föl önök és mondják ki nyíltan hogy a királyi kegy pusztán csak arra való, hogy a kormányparti emberek számára nyujtson védelmet, s hogy az az ellenzéknek üldözésére és elnémítására szolgáljon.

T. ház! En nem érintettem volna, de ez a jelen eset, miután a királynak felséges személye is szóban van, szinte provokálólag követeli tőlem annak kijelentését hogy ne gondolja a t. minisztereln. ur, hogy mert öfelsége 10 kisebb rendű szobrot állíttat felitt Budapestest, ennek a 10 kisebb rendű szobornak néma ajka elfogja nyomait és némitani a nemzet lelkében megnyilatkozó lelkiismeret szavát és a közfelháborodás tiltakozását azon rendszerral szemben, a melyet önök folytatnak. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nincs semmiféle királyi tiz-szobor, semmiféle királyi szó, mely a nemzet közérületét elnémíthassa önnökkel szemben az ellenzéknek csak egy szava lehet: az hogy nem adunk semmit, pusztuljanak! (Zajos helyeslés aszélőbaloldalon.)

Gőzhajózás a Tiszán.

Ervényes 1897. márczius 23-tól.

Péntek kivételével naponként!

Csongrád—Szeged.

Csongrádról indul	5 óra 00 percz	reggel
Szentesről	5	35
Csanyról	6	10
Mindszentről*	6	45
Algyőről*	8	10
Szegedre érkezik	9	00

Szeged—Csongrád.

Szegedről indul	2 óra 30 percz	délután
Algyőről*	3	40
Mindszentről*	5	40
Csanyról	6	10
Szentesről	7 óra 10 percz	este
Csongrádra ér.	7	45

Nyíltér.

E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Henger rovatkolás.

Felhívjuk az érdekelt felek figyelmét azon körülményre, hogy gyári műhelyünkben új henger rovatkoló gépeket (Riffel Maschinen) állítottunk fel, és elvállaljuk a hengerek rovatkolását, a legutányosabb árak mellett, a legrövidebb idő alatt elkészítve.

Back Bernát fia

37H52

szegedi gőzmalma és vízvezetéke.

Első cs. és k. oszt.-magy. szabadalommal ellátva.

FACADE-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs, III. főutca 120. (saját ház.)

Az arany éremmel kitüntetve.

Több főhercegi uradalmok, cs. és k. katonai csapatstestek, vasutak, ipar, bánya valamint kohó vállalatok és gyárosok szállítója. Ezen facade-festékek messzben feloldódnak, szárított por alakban 40 különféle színben, kgrmként 16 krtól fölfelé szállítanak. Vetekszik az olajfestéssel.

Olajfestékek, padló-fényházak lackok festékek ecsetek stb. 25 Mintakártya valamint használati utasítás ingyen.

Alapított 1858.

Budapesti Szivattyu- és Gépgyár Részvény-Társaság

(ezelőtt) WALSER FERENCZ)

BUDAPESTEN, VI. ker., Külső váczli-ut 45. szám.

Sürgőnyezim: Szivattyugyár Budapest.

Gyárt mindenféle gőzgepet, Schmidt-féle forrgőzmotorokat (40% szénmeg takarítás), petroleum- és benzín-motorokat. Keretfűrészeket, körfűrészeket és cser-töröket. Gőzkazánokat, előmelegítőket, tartányokat. Hidákat és egyéb vasszer-kezeteket. Mindenféle szivattyukat gőz-, szij- és kézi hajtásra, valamint villamos üzemre. Ártézi kutfélepitményeket vasból. Tűzfecskendőket és vízszállítókat, tűzoltósági felszerelési tárgyakat. Köztisztasági szereket, öntöző-kocsikat, sárkaparó és seprőgépeket, hókéket és uthengereket. Egészségügyi szereket, mint gőzfer-tőtlenítő készülékeket és teljes fertőtlenítő telepeket, pöczegödör tisztító készü-lekeket. Vas- és erczőntvényeket, harangokat. Keményöntésű aczélfeleltü tűz-rostélyokat egyenes és kigyóialakban, valamint polygon-rostélyokat.

LETESIT: vízműveket, csatornázásokat, vízvezeték és lég-szeszberendezéseket, központi fűtéseket. 33—40

Árjegyzékek és költségvetések ingyen és bérmentve küldetnek.

AGATOR fog-pasza

szappan nélkül.

Legújabb felülnehmult

FOGTISZTITOSZER.

Tartány szab. zárral.

Mindenütt kapható.

Société de produits hygiéniques Stapler & Co., Wien, XVIII., Gontz 27.

AGATOR száj-viz

a legkellemebb

a szájt és fogak ápolására.

5 csepp elég!

Mindenütt kapható.

Société de produits hygiéniques Stapler & Co., Wien XVIII., Gontz 27. 3—12

